

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 23/14736-6
Saksbehandler Anna Despard Asgard

Utvalg	Møtedato
Fylkesutvalget	03.06.2025

Høringsuttalelse nye Stemmen transformatorstasjon, nye kraftledninger m.m. i Vennesla kommune

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Fylkesutvalget i Agder:

1. ønsker forbedring av kraftsystemet i Agder og styrket konkurransefortrinn for regionen i form av pålitelig tilgang på fornybar energi. Fylkesutvalget er positive til bygging av ny transformatorstasjon på Stemmen med tilhørende infrastruktur.
2. oppfordrer til at de omsøkte tiltakene i størst mulig grad tar hensyn til mennesker og miljø, ved å tilrettelegge for hensynsfull plassering av anlegg og traseer, med minst mulig fysisk og visuell påvirkning på omgivelsene.
3. ber tiltakshaver om å oversende detaljerte planer for mastepunkt, atkomstveier, riggplasser og andre fysiske inngrep når dette foreligger, for å sikre hensyn til kulturminner og kulturmiljø.
4. viser til statlig sikring av en utfartsparkeringsplass som sikrer tilgang til friluftslivsområdene nord for planområdet, og anmoder om at allmennhetens tilgang til denne opprettholdes.
5. oppfordrer NVEs konsesjonsbehandling til å ivareta hensyn til vannmiljø og unngå forringelse av produksjonsområder for fisk og andre vannlevende organismer.
6. ber NVE stille vilkår til samtlige søkere om etablering av grønn struktur på områdene der nye transformatorstasjonene skal etableres.
7. understreker at det er viktig at arbeid koordineres dersom det berører fylkesvei samt gang- og sykkelvei. Mastepunkt må justeres for å unngå konflikt med gang- og sykkelvei, og hensyn til friskt ved avkjørsler opprettholdes.

Vedlegg

Vedlegg 1 Statnett konsesjonssøknad Stemmen

Vedlegg 2 Glitre Nett konsesjonssøknad omlegging nettanlegg

Vedlegg 3 N01 Utilities konsesjonssøknad for elektriske anlegg

Vedlegg 5 Høringssvar konseptvalgutredning nettførsterking Sørlandet Østlandet 12.12.23

Vedlegg 4 oversiktskart

Sammendrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt tre søknader samlet på høring. Søknadene gjelder *konsesjonssøknad for nye Stemmen transformatorstasjon* fra Statnett (vedlegg 1), *omlegging av nettanlegg rundt nye Stemmen transformatorstasjon* fra Glitre Nett (vedlegg 2) og *opprettelse og tilknytning av to transformatorstasjoner, høyspentutstyr for datasentervirksomhet og endring av områdekonsesjonsgrense* fra N01 (N-null-en) Utilities (vedlegg 3).

Fylkeskommunedirektøren har fått utsatt svarfrist til 6. juni. Omsøkte tiltak – hovedsakelig nye Stemmen transformatorstasjon og eksisterende Kristiansand transformatorstasjon - befinner seg i Vennesla kommune, mens enkelte linjer delvis befinner seg i Kristiansand kommune. NVE har avholdt informasjonsmøte, der fylkeskommunen og Vennesla kommune deltok. Det er også avholdt folkemøte.

Fylkeskommunedirektøren mener tiltaket innebærer nødvendig og ønsket oppgradering av infrastruktur, både med tanke på eksisterende og forventet behov i området og regionen. Tiltaket er av stor betydning for å sikre stabil og tilstrekkelig kraftforsyning til innbyggere og næringsliv. Det legges til grunn at det i utførelsen av de ulike tiltakene blir tatt hensyn til fylkeskommunens ansvars- og interesseområder naturmiljø, samferdsel, kulturminner og friluftsliv.

Saksopplysninger

NVE har sendt konsesjonssøknader fra Statnett, Glitre Nett og N01 Utilities på felles høring. Tiltakene som er omsøkt er nye Stemmen transformatorstasjon og koblingsstasjon, tilhørende omlegging av kraftledninger samt elektriske anlegg til næringsvirksomhet på området til N01 Utilities på Stølen i Vennesla kommune. Noen av kraftledningene som er søkt omlagt, går inn i Kristiansand kommune. Se oversiktskart (vedlegg 4).

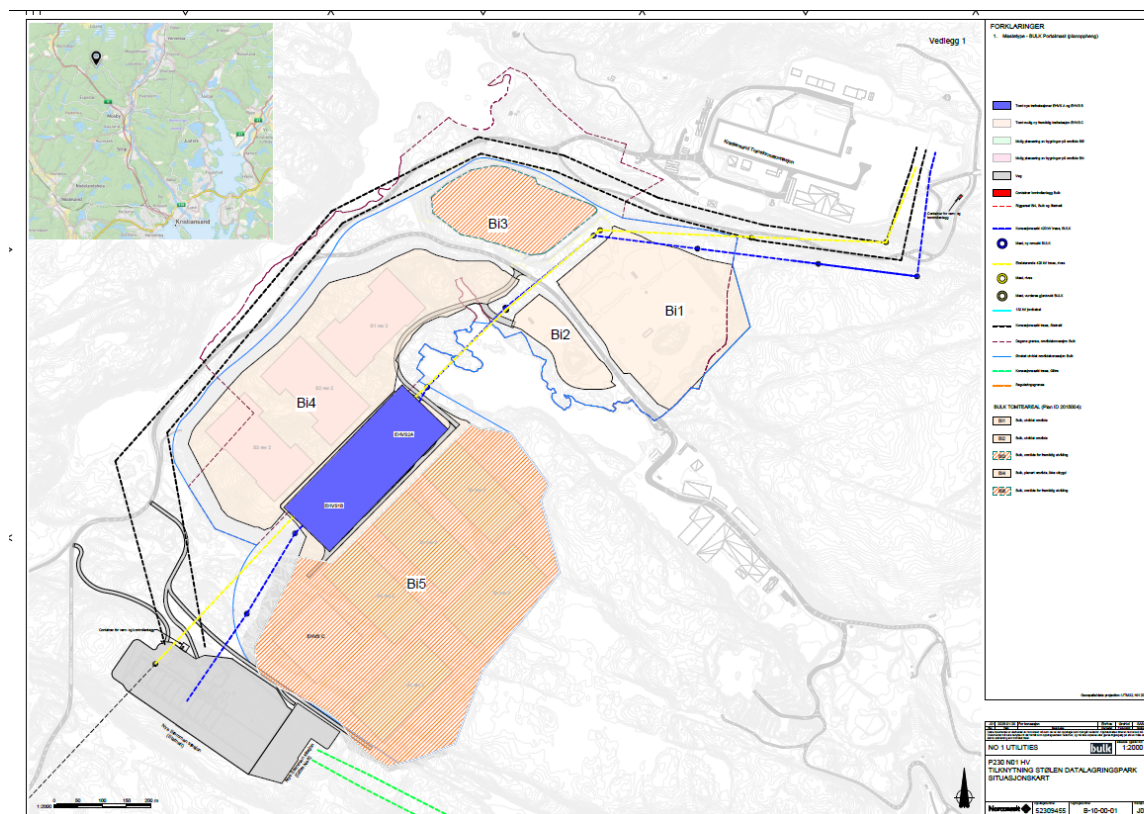
Statnett

Statnett fremmer søknad om ny Stemmen transformatorstasjon ca. 1,5 km sør-vest for dagens Kristiansand transformatorstasjon, begge i Vennesla kommune, både med anlegg eiet og driftet av Statnett, og regional-nettanlegg eiet og driftet av Glitre Nett. Statnett søker også om bygging av omtrent 2,5 km nye 420 kV-ledninger mellom Kristiansand transformatorstasjon og ny stasjon. I tillegg søkes det om omlegging og sanering av deler av eksisterende 420 kV ledning Kvinesdal-Kristiansand, ny permanent veg fra Stølevegen til ny transformatorstasjon og omlegging av ca. 100 m av Stølevegen. Videre et midlertidig massedeponi innenfor nytt stasjonsområde, samt midlertidige hjelpeanlegg. I tillegg til dette søker Statnett om bygging og sanering av noe anlegg i eksisterende Kristiansand transformatorstasjon.

N01 Utilities

N01 (N-null-en) Utilities søker om konsesjon for å opprette to nye transformatorstasjoner på egen eiendom, inkludert installasjon av en 420 kV tilknytning til Stemmen transformatorstasjon og en 420 kV tilknytning til Kristiansand transformatorstasjon. Tiltaket inkluderer også tilrettelegging i form av høyspentutstyr, for å drive datasentervirksomhet på eiendommen. Søknaden gjelder også utvidelse av eksisterende områdekonsesjon slik at den dekker helheten av området som er regulert til søkers virksomhet. I følge N01 Utilities er ca. 3 000 dekar allerede regulert til utvikling av datasenter, med etablert

grunnarbeid, infrastruktur, fibertilknytninger og allerede operative datasenteranlegg. Tilknytning til to transformatorstasjoner har til hensikt å sikre stabil strømforsyning.

Figur 1: situasjonskart, N01 Utilities

Glitre Nett

Statnetts søknad om ny transformatorstasjon på Støleheia, med transformering mellom transmisjonsnettet og det regionale distribusjonsnettet, innebærer at Glitre Nett bygger koblingsstasjon som en del av det samlede stasjonsanlegget. Tiltaket utløser behov for omlegging av flere kraftledninger i området.

Overordnet begrunnelse for konsesjonssøknadene

Ifølge Glitre Nett er drivere for utvidelsesbehovet en kombinasjon av fremtidig forbruksøkning i Kristiansand og området rundt, økt produksjon av fornybar kraft, og forsterkningstiltak i regionalnettet. Transformorkapasiteten i området er allerede utnyttet eller reservert, og nødvendiggjør tiltak for å sikre kraftforsyningen. Området dimensjoneres også for eventuelt å utvides dersom tilknytning av ny produksjon fra havvind blir aktuelt. I Agder er det ifølge Glitre Nett utfordringer med transitt mellom transmisjonsnettet og nettstrukturen mellom Kristiansand, Brokke og Arendal, noe som gir økte belastninger på enkelte komponenter ved høy eksport eller import på Skagerakkablene. Forsterket transformorkapasitet i kombinasjon med omstrukturering av regionalnettet kan bidra til å redusere denne utfordringen. Det anbefalte konseptet hensyntar ifølge Glitre Nett de driverne og behov som de ser i dag, og legger samtidig til rette for fleksibilitet og håndtering av eventuell samfunnsutvikling i fremtiden.

Nye Stemmen stasjon dekker flere behov, først og fremst forbruksplanene til N01 Utilities AS i nærheten av Kristiansand transformatorstasjon. N01 Utilities AS har søkt og fått reservert økt uttak fra dagens 100 MW til 400 MW, med stipulert videre vekst opp mot 2 GW mot 2040-tallet. N01 Utilities søker derfor å knytte seg direkte på 420 kV linjen for å muliggjøre videre vekst i uttaket. Med de omsøkte tiltakene får N01 Utilities en tilknytning i Kristiansand stasjon og en i Stemmen stasjon. Dette tilrettelegger for det reserverte forbruket og videre ønsket vekst, samt forsyningssikkerhet.

Ny transformatorstasjon på Stemmen vil også legge til rette for økt lokalt forbruk. Kristiansand stasjon huser i dag en overgang fra 420kV sentralnettet til det regionale 132kV nett som strekker seg over hele østre del av Agder. Transformorkapasiteten fra Kristiansand stasjon begrenser Statnetts forsyning på de kaldeste vinterdagene. Økt kapasitet på transformatoren imøtekommer planer om økt effektuttak til å utvikle industri, elektrifisere transportsektoren og alminnelig forbruk. Alminnelig forbruksvekst alene vil gi redusert forsyningssikkerhet for eksisterende kunder i nettet dersom tiltak ikke gjøres.

Regjeringen har ambisjon om å tildele areal for 30 GW havvind innen 2040. For eventuell tilknytning av havvind fra Sørliche Nordsjø er Statnetts vurdering at Kvinesdal og Kristiansand stasjon er egnede tilknytningspunkter i kraftsystemet. Første tildelte område (Parkwind/Ventyr) tilknyttet Kvinesdal transformatorstasjon¹. Med begrensede utvidelsesmuligheter i Kristiansand transformatorstasjon, er nye Stemmen stasjon en forutsetning dersom havvind skal bli tilknyttet. Økt forbruk på Sør- og Østlandet og tilknytning av havvind bidrar også til økt flyt av kraft mellom områdene. Fylkesutvalget behandlet 9.11.23 (sak 14/23) Statnetts konseptvalgutredning for nettførsterkning mellom Sørlandet og Østlandet (vedlegg 5). Konseptvalgutredningen er begynnelsen på planlegging av nettførsterkning fra Sørlandet til Grenlandsområdet. Stemmen stasjon tilrettelegger for nødvendig utvidelsesmulighet for dette tiltaket.

Kostnader

Statnetts foreløpige estimater er at ca. 60% av den totale kostnaden for transformatorstasjonen med tilhørende infrastruktur vil inngå i kostnadsgrunnlaget for anleggsbidrag (pkt. 2)², utløst av 420 kV-tilknytningen mot datasenteret. Statnetts øvrige 420 kV tilknytning mot Glitre Nett anses som utløst av Glitre Netts vurderinger av effektbehov og endringer i kraftsystemet i området. Kostnadene som påløper Statnett for disse tiltakene, vil bli del av transmisjonsnett-tariffen som dekkes av alle kundene i strømmettet i hele Norge.

Glitre Nett sine omsøkte tiltak anses ikke som utløst av en enkeltkunde, og kostnadene fordeles derfor gjennom nettleien til alle Glitre Netts 300.000 kunder over hele anleggets levetid, som beregnes til minimum 40 år.

Ved fremtidige behov for utvidelser av anlegget forårsaket av konkrete nye tilknytningsforespørsler fra kunder - for eksempel nye industrietableringer - vil anleggsbidrag påløpe for eventuelle nødvendige utvidelser samt flytting / endringer av eksisterende installasjoner og linjetraseer i området.

¹ Fylkesutvalget behandlet melding om vindkraftverket og nettilknytning for første byggetrinn av Sørliche Nordsjø II i møte 27.08.2024 (sak 131/24).

² I følge Statnett og Glitre Netts presisering i etterkant av informasjonsmøte, vil alle kostnadene for prosjektet Statnett utfører dekkes på tre ulike måter:

1. Direkte kostnadsdekning av enkeltkunder for anlegg som inngår i prosjektet. Dette gjelder anlegg som kundene skal eie og da dekke kostnadene 100%.
2. Anleggsbidrag fastsatt etter kontrollforskriften kapittel 16. Alle enkeltkunder på 1 MW eller mer som får tilknytning til nettet basert på dette tiltaket, skal betale sin forholdsmessige andel av kostnadsgrunnlaget direkte til Statnett. Andelen beregnes iht. forskriften med reduksjonsfaktor og en forholdsmessig andel iht. kundens etterspurt kapasitetsøkning i forhold til den økte kapasiteten tiltaket gir. Dette gjelder fra idriftsettelse og 10 år frem i tid.
3. Det som ikke blir dekket av pkt. 1 og 2 vil bli del av transmisjonsnett-tariffen som dekkes av alle kundene i strømmettet i hele Norge. Her inkluderes også spesifikke deler av prosjektets omfang som går på vedlikehold og fornyelser i Kristiansand stasjon.

Vurderinger

Fylkeskommunedirektøren vurderer at de omsøkte anleggene med tilhørende infrastruktur vil være et tiltak som legger til rette for økt næringslivsaktivitet i området og i regionen, samt sikre stabil kraftforsyning for innbyggerne. Statnett vurderer at en ny stasjon vil medføre minst investeringskostnad av de ulike alternativene for å løse det fremvoksende behovet, samt gi større muligheter for fremtidig utvidelser og i tillegg redusere kompleksitet og sårbarhet ved dagens anlegg. Fylkeskommunedirektøren vurderer derfor at nye Stemmen transformatorstasjon med tilhørende infrastruktur bør realiseres. Det legges til grunn at hensyn til naturmiljø, friluftsliv, samferdsel og kulturminner ivaretas.

Det omsøkte tiltaket er dimensjonert for å tilrettelegge for fremtidig tilknytning av ilandført havvind, samt sikre forsyningssikkerhet ved stor belastning fra mellomlandsforbindelsene, men dette ikke en hovedbegrunnelse. Utbyggingen kan bidra til å realisere ambisjonene Agder fylkeskommune har formulert for kraftforedlende industri. Med tilknytning både til nasjonale digitaliseringsbehov og regionale industrielle satsinger, kan Agders fremtidige konkurransekraft bli styrket av nye Stemmen stasjon.

Fylkeskommunes ansvarsområder

Friluftsliv

Fylkeskommunedirektøren mener utredningene gir et godt bilde av konsekvensene for friluftslivsinteressene og at området har begrenset verdi for friluftsliv. De viktigste friluftslivsinteressene er nord for planområdet. Fylkeskommunedirektøren viser til at kommunen i 2025 har søkt om statlig sikring av en utfartsparkeringsplass like utenfor planområdet, på gnr./bnr. 26/2. Dette området fungerer i dag som innfallsport til friluftslivsområdene nordover. Allmennhetens tilgang til denne plassen må opprettholdes.

Naturmangfold

Det er i forbindelse med søknaden foretatt konsekvensutredning for naturmangfold, herunder konsekvenser for vann. Området innehar flere små bekker og tjern som hver renner ut i større vannforekomster. Det ingen fiskeførende vassdrag i området, med unntak av nylig flyttet bekk som renner gjennom Marimyrsdalen.

Det fremgår av utredningen at enkelte vassdrag vil kunne bli påvirket av fysiske inngrep og arealbeslag. Så fremt tiltakene er en del av konsesjonen, er disse ikke søknadspliktige etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Formålet med forskriften er å unngå forringelse av produksjonsområder for fisk og andre vannlevende organismer. NVE må ivareta dette hensynet i sin konsesjonsbehandling. Vurderinger etter vannforskriften ser for øvrig ut til å være ivarettatt.

Fylkeskommunedirektøren oppfordrer til etablering av grønn struktur på områdene der de omsøkte transformatorstasjoner skal etableres, med et tynt jord- og vegetasjonslag. Viser til at Statnett i møte 23.4.25 opplyste om gode erfaringer fra liknende installasjoner med å etablere et tynt jordlag med gress, der en automatisk klipper holder vegetasjonen nede, fremfor ren grus som uansett blir begrodd. Ved å unngå sprøyting vil man minske utslipp til vann ved avrenning fra grunnen, og samtidig oppnå artsmangfold på området.

Vegforvaltning

Langs fylkesvei 3922 Stølevegen er det regulert for gang-/sykkelvei. På nordøstre del av fylkesveien er det sprengt ut og grovplanert for gang-/sykkelveien, og tilsvarende skal nå gjennomføres videre mot sørvest. Enkelte mastepunkt kan komme i konflikt med gang-/sykkelveien. Justeringer må påregnes. Fylkeskommunedirektøren understreker viktigheten av at arbeidene koordineres.

Etter veglovens bestemmelser må det søkes til fylkeskommunen om kryssing av fylkesvei med nye luftstrek. I situasjonsplan fra Statnett er det markert atkomstvei (V5) fra fylkesvei til ny transformatorstasjon. Avkjørsel fra fylkesvei er i samsvar med reguleringsplan. Søknadens tegning J01 av 29.1.2025 fra Norconsult viser i tillegg en avkjørsel fra fylkesvei like nord for tunnelen. Denne avkjørselen fremgår ikke av reguleringsplanen, og fylkeskommunedirektøren er usikker på formålet med denne veien. Viser i den forbindelse til plassering av avkjørselen kan være utfordrende i forhold til friskt.

Figur 2: Illustrasjon av parallellføring langs Stølevegen i nordøstlig retning, fra konsesjonssøknad Statnett

Strategi for kraftforedlende industri

Fylkeskommunens strategi vektlegger at Agder skal være:

- en foretrukken region for etablering og utvikling av kraftforedlende industri
- en attraktiv partner i grønne verdikjeder
- en region med robust infrastruktur og krafttilgang

Fylkeskommunen legger vekt på å styrke Agders rolle i det grønne skiftet, og særlig i utvikling av ny teknologi, batteriindustri, digital infrastruktur og sirkulærøkonomi. Nye Stemmen transformatorstasjon legger til rette for storskala datasenterdrift (slik som Bulk) med krav til energi fra fornybare kraftkilder (grønn strøm) og høy tilgjengelighet. I tillegg muliggjøres videre utvikling av energitunge næringer med lavt karbonutslipp, slik som kraftforedlende industri som har strøm som innsatsfaktor og samtidig er forenelig med ambisjoner om redusert utslipp av klimagass. De omsøkte tiltakene utgjør fra et næringslivshensyn også en forsterkning av den såkalte Sørlandsringen, som kobler sammen hovedknutepunkt i transmisjonsnettet med pålitelig og effektiv effektflyt.

Kulturminner og kulturmiljø

Det er foretatt en konsekvensutredning av kulturminner og kulturmiljø: *Stemmen koblingsstasjon - omlegging av linjer Støleheia. Konsekvensutredning kulturmiljø.* I

konsekvensutredningen står det at prosjektområdet i sin helhet er dekket av undersøkelser gjort av Agder fylkeskommune i forbindelse med områdereguleringene «Områderegulering for gnr/bnr. 26/26 m.fl. - N01 Stølen datalagringspark» og «Områderegulering for energiforedlende virksomhet - Støleheia sør».

Konsekvensutredningen for kulturminner og kulturmiljø beskriver ikke faktiske planlagte inngrep i bakken (hvor og hvordan det skal graves). Agder fylkeskommune vil be om å få tilsendt detaljerte planer for mastepunkt, atkomstveier, riggplasser og andre fysiske inngrep når dette foreligger, jf. kap. 3.6 Avbøtende tiltak i rapport Konsekvensutredning kulturmiljø.

Regionplan Agder 2030

Formålet med Regionplan Agder 2030 er å utvikle Agder til et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Infrastruktur knyttet til kraftnettet kan potensielt gjøre utslippskutt og ny industri mulig. Det er slik sett i tråd med planen, så lenge det utføres på en måte som hensyntar mennesker og miljø.

Dersom tiltakene utføres på en bærekraftig måte, er de med på å utvikle Agder i tråd med Regionplan Agder 2030, som kan være et verktøy for å gi barn og unge en livskraftig fremtid.

Økonomiske konsekvenser

Høringsuttalelse i saken har ingen økonomiske konsekvenser for Agder fylkeskommune.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren vurderer at nye Stemmen transformatorstasjon med tilhørende infrastruktur er viktig for å sikre stabil kraftforsyning for innbyggere og næringsliv. Tiltaket utgjør et bidrag til å nå fylkeskommunens mål for kraftforedlende industri. Hensyn til naturmiljø, friluftsliv, samferdsel og kulturminner må ivaretas.

Kristiansand, 16.05.2025

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør